

НАВУКОВЫ ТЭКСТ ЯК АБ'ЕКТ НАВУЧАННЯ ПРАФЕСІЙНАМУ МАЎЛЕННЮ СТУДЭНТАЎ-ЭКАНАМІСТАЎ

Паскарэнне навукова-тэхнічнага прагрэсу і хуткае развіццё навукі і тэхнікі патрабуе падрыхтоўкі высокакваліфікаваных спецыялістаў. За час навучання ў вучэбна-навуковай студэнт павінен засвоіць вялікую колькасць інфармацыі, таму не выпадкова ў наш час асабліва ўвага ўдзяляецца інтэнсіфікацыі ў арганізацыі працэсу навучання, у прыватнасці навучання беларускай мове як мове спецыяльнасці.

Павышэнне эфектыўнасці развіцця звязнага маўлення навучэнцаў, здольных вырашаць пэўныя камунікатыўныя задачы, непасрэдна звязана з навучаннем работы з тэкстам, калі тэкст робіцца аб'ектам і сродкам навучання.

У працэсе арганізацыі заняткаў па навучанні прафесійнаму маўленню ў вучэбна-навуковай студэнт павінен атрымаць неабходнае ўзровень ведаў, атрыманых навучэнцамі ў сярэдняй школе, а таксама фарміраванню ўменняў і навыкаў па авалоданні ўласна мовай спецыяльнасці. Для гэтага неабходна ўлічваць рэальныя патрэбы студэнтаў, будучых спецыялістаў. Важна стварыць такія ўмовы навучання, у якіх сістэма заданняў, накіраваная на развіццё і ўдасканаленне навыкаў вуснага і пісьмовага маўлення і авалоданне эканамічнай тэрміналогіяй, дае магчымасць у будучым ужываць атрыманыя веды ў практычнай дзейнасці, што садзейнічае працэсу камунікацыі ў навукова-прафесійнай сферы зносінаў.

Камунікатыўна арыентаванае навучанне грунтуецца перш за ўсё на такой дыдактычнай адзінцы, як тэкст. Тэкст з'яўляецца адлюстраваннем сістэмы мовы. Ён выступае і як адзінка навучання, і як адзінка інфармацыі, і як моўная адзінка са складанай ўнутранай і знешняй арганізацыяй. У ім найбольш поўна рэалізуюцца асноўныя функцыі мовы. Навуковы

тэкст з яго камунікатыўнай накіраванасцю стаў прадметам вывучэння і аб'ектам моўнай працы пры навучанні мове спецыяльнасці.

Тэкст па спецыяльнасці, насычаны тэрміналагічнай і прафесійнай лексикай, з'яўляецца асновай для навучання ўсім відам маўленчай дзейнасці. Пераклад, чытанне, адэкватнае разуменне навуковага тэксту, а таксама яго ўзнаўленне, лагічная і абгрунтаваная ацэнка навуковай інфармацыі з'яўляюцца для студэнтаў-эканамістаў неабходнымі відамі маўленчай дзейнасці, для рэалізацыі якіх патрабуюцца выпрацоўка пэўных моўных навыкаў і ўменняў.

У працэсе работы над навуковым тэкстам студэнты павінны навучыцца дзяліць яго на сэнсавыя, лагічна завершаныя блокі, умець выдзяляць асноўную інфармацыю з пэўнай часткі тэкста, сцісла перадаваць змест тэкста, фармуляваць пытанні да кожнага абзаца, пісаць анатацыю і г.д.

У працэсе навучання мове спецыяльнасці першачарговая роля адводзіцца перакладу навуковых тэкстаў з рускай мовы на беларускую. Пераклад з'яўляецца адной з формаў кантролю ведаў навучэнцаў. Пры такім відзе работы студэнт вучыцца самастойна ўжываць ў пісьмовым маўленні новыя эканамічныя тэрміны, агульнанавуковую лексіку, замацоўваць вывучаныя граматычныя правілы і ўласцівыя беларускай мове сінтаксічныя канструкцыі. Для паспяховага перакладу навуковага тэксту неабходна арганізаваць работу па знаёмстве з агульнанавукавай і тэрміналагічнай лексикай такім чынам, каб яна адначасова стала і работай па пашырэнні слоўнікавага запasu, і работай па зняцці граматычных і арфаграфічных цяжкасцей. Для папаўнення і актывізацыі тэрміналагічнай лексікі мэтазгодна складаць разам са студэнтамі руска-беларускі слоўнік эканамічных тэрмінаў.

Фарміраванню тэрміналагічнай кампетэнцыі навучэнцаў, развіццю прафесійнага вуснага і пісьмовага маўлення, ўменню ўжываць набытыя веды непасрэдна ў маўленчай дзейнасці садзейнічае шэраг паслятэкставых заданняў і практыкаванняў. Гэта могуць быць заданні, у якіх патрэбна растлумачыць адзначаныя словы ці словазлучэнні, складці план тэксту, сфармуляваць пытанні да вызначанага ўрыўка, перадаць асноўны змест тэксту, напісаць анатацыю або рэферат на аснове прачытанага, запісаць абзац або ўвесь тэкст у сціслым выглядзе і інш.

Тэксты па спецыяльнасці актывізуюць тэрміналагічную і прафесійную лексіку, а таксама дапамагаюць пашыраць і замацоўваць агульнанавуковую лексіку. Засваенне спецыяльнай лексікі, папаўненне слоўнікавага запasu павышае ўзровень успрымання матэрыялу па спе-

цьяльных дысцыплінах, садзейнічае развіццю моўнай і маўленчай кампетэнцыі будучых эканамістаў.